

Станіслав Комарек

ЄВРОПА

НА РОЗДОРІЖЖІ

Переклала з чеської
Олена Крушинська

Львів
Видавництво «Апріорі»
2020

УДК 321.7(4)

К63

Комарек Станіслав.

К63 Європа на роздоріжжі / Станіслав Комарек; переклала з чеської Олена Крушинська. – Львів : Апріорі, 2020. – 496 с.

ISBN 978-617-629-539-6

У цій книзі відомий чеський інтелектуал Станіслав Комарек міркує про загальну кризу, до якої наблизилася європейське суспільство і яка залишається непоміченою, «маскуючись» під кризу фінансову і демографічну. Автор аналізує роль традиційної релігії, витісненої релігією економічного зростання, добробуту і споживання, що ґрунтується на дедалі глибшому індивідуалізмі – як і небачений спад народжуваності. Травми, завдані Європі Другою світовою війною, призвели до постання піклувальної держави, яка виховує інфантильних і слухняних громадян, нездатності чинити опір, запровадження орвеллівської «мови політкоректності» тощо. Розглянуто історичне коріння демократії і причини падіння її ефективності у наш час. Автор порівнює «шлях до вгасання», яким прямує західне суспільство, із життєздатнішими системами функціонування ісламського світу та Китаю, що вже починають «тиху колонізацію» Європи, – і наостанок змальовує кілька можливих сценаріїв її розвитку.

Як і всі книжки професора Комарека, зокрема й «Чоловік як еволюційна інновація?» (в українському перекладі – «Апріорі», 2018), «Європа на роздоріжжі» написана у неповторному «комареківському» стилі – легкому, дещо провокативному, сповненому гумору та іронії.

УДК 321.7(4)

Перекладено за виданням: *Evropa na rozcestí*
Praha, Academia, 2015

Книгу видано за підтримки

Міністерства культури Чеської Республіки

Інформаційний партнер видання – Чеський центр в Україні

Ідея обкладинки – Олена Крушинська. В оформленні використано картину Еразма Квелліна Молодшого «Викрадення Європи» (1635)

- © Комарек Ст., 2015
 - © Крушинська О., переклад, 2020
 - © Гринєць В., макет, обкладинка, 2020
 - © Видавництво «Апріорі», 2020
- Усі права застережено

ISBN 978-617-629-539-6

ЗМІСТ

Про автора.....	12
Слово до українського читача.....	14
Вступ	16
Розділ 1. ХАРАКТЕР ІСТОРИЧНОГО ПРОЦЕСУ	21
Що таке історичний процес?.....	22
Роль індивіда в історії.....	24
Причини й сенс історичного процесу.....	25
Стадійний розвиток.....	28
▶ Триумф Африки	29
Поперечні хвилі.....	31
Суспільство як організм?.....	32
Розділ 2. ПОЛЯРНІСТЬ НАШОГО СВІТОСПРИЙНЯТТЯ	
ТА ЇЇ НАСЛІДКИ	39
Впадання у крайнощі	40
Пекло прийняття рішень	43
Шлях до протилежного	44
«Обернення полюсів» і глобальна поляризація	46
Принцип енантіодромії і <i>coniunctio oppositorum</i>	47
Подвійність архетипів.....	51
<i>Doublethink</i>	53
Парадоксальність світу	55
Розмежування	56
Загострення внутрішніх дуальностей.....	60
Процес втілення уявного	61
Учта Анаксимандрові з Мілета.....	63

Розділ 3. ХИМЕРА БІОЛОГІЇ

ТА МАЙБУТНЄ СУСПІЛЬСТВА.....	65
Євгеніка.....	66
► Права людини і людська рівність	68
Зникнення природного добору.....	73
Раси й расизм	78
Питання людської природи.....	85
Землеробська революція.....	89
Занепад традиційного суспільства	92
► Прийшло розпорядження... ..	93
Паливо прогресу	96
Велике вимирання	99
Вгасання.....	103
Старі як тягарі.....	109
Що далі?.....	112

Розділ 4. ВІЙНА І МИР, ВПЕВНЕНІСТЬ І СТРАХИ..... 115

Тіні війни	116
Боротьба і спокій	120
Глибина безпечності	122
Очікування жахити і потреба страждати	124
Побоювання за себе	126
► Смерть.....	129
Медично-промисловий комплекс	130

Розділ 5. РЕЛІГІЙНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ЄВРОПИ..... 133

Що таке релігія?.....	134
Що і як, власне, ліквідуємо, або Подвійні стандарти.....	136
Матеріалізм – що це таке?	139
► А як в Америці?.....	140
Переваги і недоліки ламання традицій.....	141

Християнство без християнства.....	144
На місці Бога.....	149
Західний буддизм.....	151
Новий пізній Рим, або Що буде далі?.....	154
Розділ 6. ТЕОЛОГІЯ СЬОГОДЕННЯ.....	157
Економічна релігія.....	158
Гроші як феномен.....	160
Ідеї та гроші, або Що нас об'єднує.....	164
Осідлана незадоволеність.....	166
Ріг достатку.....	171
Закон Грешема.....	174
Золото.....	175
Плідний вакуум.....	176
Життя у борг.....	179
▶ Економіка воєнного часу.....	181
Мов морський прибіт.....	182
▶ Божественне Зростання.....	185
▶ Гідроакумулявальна електростанція.....	186
▶ Поклоніння Технобові.....	187
Владарювати за допомогою євро.....	189
Як угорі, так і внизу.....	192
Розділ 7. ЕКОЛОГІЗМ ЯК ВІРОСПОВІДАННЯ.....	195
Альтернатива економічному благовищенню.....	196
▶ Суто випадкова схожість?.....	196
Почуття занечищення.....	199
Апокаліпсис.....	201
Знамення.....	203
Практичні аспекти.....	207
Джунглі поза нами й усередині нас.....	208

Розділ 8. ХАРАКТЕР ВЛАДИ	211
Демократія як феномен	212
Характер і вигоди демократичної системи.....	214
Народ: що це, власне, таке?.....	216
Корені переконання у вищості народовладдя	217
<i>Coniunctio oppositorum</i>	218
Релігійні і парарелігійні риси демократії.....	220
Прийде інтернет-демократія?	222
Майбутнє європейської демократії	226
Влада експертів	229
Політичні партії: благословення чи прокляття?	231
Постдемократія?	233
Плата за спокій.....	235
Ліс на пасовищі	238

Розділ 9. ПРАЦЯ І БЕЗРОБІТТЯ, СТРАТИФІКАЦІЯ І РІВНІСТЬ	241
Праця	242
«Ледачі класи»	244
Життя на дні.....	246
Юнгівська Тінь.....	251
Рівність.....	255
Захист слабших	259
Право і претензія, або Що Доля нам приділила	261
Допомога слабшим.....	264
Чим зайнятися?	267
Самурай і наймит.....	268
Люди як проблема	271
Соромлива принадність гарантованого базового доходу.....	274
Соромлива принадність соціалізму.....	277
Прокляття вільного часу.....	281

Розділ 10. МЕТАМОРФОЗИ ЛЕВІАФАНА	285
Пасти і спасти.....	286
Самоодомашнення.....	288
Виникнення держави нового типу.....	289
Прозорість і непрозорість.....	291
Найвище добро?.....	293
Фатерлянд і Мутерлянд.....	298
Генератор безвідповідальності.....	300
Розділ 11. ЗЛОЧИН І КАРА	305
Державна монополія.....	306
Пильні очі.....	307
Що з ними робити?.....	309
В'язниці як феномен.....	311
Розділ 12. ОСВІТА І ОСВІЧЕНІСТЬ	315
Культурний розрив.....	316
Традиційна освіченість.....	317
Перелом Нового часу.....	319
Освітні реформи.....	321
Подальші перспективи європейської освіти.....	324
Додаткові функції процесу навчання.....	327
Диплом є. Ким працювати?.....	330
Розділ 13. ПОРАДИ І ЗРАДИ	
«РЯДОВИХ ГУМАНІТАРІЇВ»	333
Стражі істин.....	334
«Гуманярі».....	339
Чаро деконструкції, чаро деструкції.....	343
Зелені пагони на згорілому пні.....	344
<i>Breaking the waves</i>	347
Портрет Доріана Грея.....	350

Розділ 14. СЛОВА, СЛОВА, СЛОВА.....	353
Слова і ЗМІ.....	354
Магія поганих новин.....	356
Полоскотати емоції.....	357
Свобода слова.....	359
Політкоректність.....	363
Інтернет, або Джерело влади.....	366
Спільнота без голови.....	369
Велика стічна труба.....	372
Кохання і пристрась у мережі.....	374
Розділ 15. КАМІНЧИКИ	
ДО КУЛЬТУРНОЇ МОЗАЇКИ.....	377
Чоловіче та жіноче.....	378
Чи зростає якість життя?.....	382
Автентичність.....	384
Вивищитися над іншими.....	387
Гіпертрофовані его.....	389
Як мала дитина.....	392
Процес ініціації.....	396
Розділ 16. ЄВРОПА І РЕШТА СВІТУ.....	399
Європа і глобалізація.....	400
Європа на експорт.....	402
Початок кінця.....	404
Коїти добро.....	407
Америка, невмисна дочка Європи.....	410
Мультикультуралізм.....	417
Присмерки Риму.....	423
Ісламський виклик.....	427
► Два обличчя прогресу.....	437

Китайський виклик.....	438
▶ Патенти і авторські права.....	445
Індійський виклик.....	452
Російський виклик.....	454
▶ Для чого потрібна холодна війна?	457
Розділ 17. ЩО ДАЛІ?.....	461
Європа сьогодні й завтра.....	462
Смолоскип Леоніда Ілліча.....	463
Куди далі?.....	467
Четвертий рейх.....	470
Євросоціалізм.....	472
Відкрита Європа – євросоціалістична модель	475
Велика європейська стіна – євросоціалістична модель	477
Велика європейська стіна – євронаціоналістична модель	478
Євроамерика і трансатлантичне злиття	479
Достукатися до серця.....	480
Насамкінець.....	482
ЛІТЕРАТУРА.....	484